

NYITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Megjelen vasárnaponként.

Előfizetési árak: Egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr, negyed évre 1 frt 25 kr. — Községeknek, körjegyzőknek és tanítóknak 4 frt.

Egyes szám ára 10 kr.

Felölös szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. Tóth János.

Társzerkesztő: Dr. Dudek János.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Papnevelde-utca 9. szám.

Hirdetési árak: Egy háromsoros petitsor ára bélyegen kívül 8 kr. Többszöri közlésnél árkedvezmény.

Hivatalos hirdetések 100 szög 1 frt 30 kr, minden további megkezdett 100 szó után 1 frttal több.

A pöstyéni leleplezés.

(B. S.) A „Nyitramegyei Szemle“ előző számában „Tömeges kidobás“ cím alatt egy a megyénkben sajnós, napirenden levő jelenségről rántották le a fátyolt. A közlemény csak tömeges kidobásról beszélt, mely egy magán összekoccanásból indult ugyan ki, most liberális szájából hosszú láncolatban egymásután deríti fel azokat a visszaéléseket, melyeket a néppárti lapok Nyitramegye egyes köztisztviselőiről eredménytelenül nyilvánosságra hoztak.

Alább előadjuk az eseményt, most csak annyit emelünk ki, hogy tegnap tartatott ez ügyben a nyitrai megyeházán vizsgálat, melynek eredményét még nem tudjuk ugyan, de annyi kompromittáló adat nehezedik a bűnösökre, hogy azok súlya alatt a megyei intéző körök mulhatlanul kell, hogy elítélő verdiktet hozzanak. Jellemző ez viszonyainkra, hogy addig, míg az ellenzék kritizál, a megyeházán nemcsak nem veszik figyelembe a panaszokat, hanem a panaszoltakat még védelemben részesítik. Még előléptetésre számíthat, a kire a néppárt rásüti bűneit, csak tuskónbokon jó kortesnek bizonyuljon. A nehézkes hivatalos vizsgálat csak akkor mozdul meg, mikor már nyilvános botrány lesz a dologból, mikor a tisztviselők egymás kölcsönös kidobása után részben szemtől szembe, részben

pedig a hivatalos forum előtt kiabálják ki egymás bűneit, melyeket azelőtt tudva palástoltak.

Valaki azt fogja mondani, hogy ez túlzás, pessimista felfogás! Nem az egy betűvel sem! Tessék csak kissé körülnézni az országban, azaz ez sem szükséges, elég, ha az ország bármely kis részét, bármely vidékét vesszük tanulmányozás alá s tiszta képünk lesz az egész nagy korrupcióról. Bemutatok itt én is egy ilyen kis vidéket, Pöstyén vidékét s az olvasó ez után is igazat fog adni előbbi állításomnak.

Lássuk közelebbről. Van Pöstyénnek főszolgabírája, szolgabírája s községi jegyzője. A triumviratus dolgai nagyon jól folynak; uralkodik a szegény nép rovására, a liberalizmus takarója alatt. Azonban megtelik végre a pohár, az érdekhajászat kicsap határaitól, s egymás ellen zúdítja a boldog szereplőket. A két bíró között differencia, harag támad s ez azután csinos dolgokat hoz napfényre.

A jegyző, mint a főbíró közeli rokona, s így ottani kreatúrája is, — hálából — fegyvert ragad a főbíró mellett. Egy nagyobb társaságban oda nyilatkozik, hogy a szolgabíró, mint ilyen meg amolyan közjük nem való rongyos firmát. — ki kell Pöstyénből tárnai. A szolgabírónak, ki neszét vette a dolognak, sem kellett több. „Az a csaló, gazember jegyző meri még csak száját is kinyitni ellenem, megállj, majd megtanítlak.“ A közvélemény

megdöbben e lakonikus kölcsönös cimezésen és felsóhajt, hogy: sajnós, hogy mindakettőnek igaza van!

Megtörténik az alispánnál a följelentés; nemsokára a bírói vizsgálat. A jegyző mögött, még előbbi — Drahócon töltött működése idejéből — feltárul a lepel, s szebbnél szebb törvényteleniséget, visszaélést látunk ott a zugban. Ilyen: a község vagyonának bérbeadása — sokkal előnyösebb ajánlat elutasításával, — kisebb ajánlattevőnek, természetesen tetemes személyes haszon elnyerése céljából; továbbá a nép zsarolása s családja mellett egyúttal nagy terrorizálása is, a volt jegyző ur erénye. Ennek bizonyítékául többi között ott áll a két szobás, folyosós nagy anyakönyvi hivatal, mely községi teher, a tágas és szép jegyzői lak mellett a mamelukok szavai szerint is, valószínűs pazarlás; ide sorakoznak még holmi pikáns váltóhistóriák, mert hát a bon-vivant élethez sok pénz kell, stb. stb. — És ez a jellemes, tiszta kezű jegyző kedves nagybátyja, a pöstyéni főbíró oltalmazása mellett, nemsokára pöstyéni jegyzővé mozdíttatik elő a lakosság minden ellenkezése s tiltakozása dacára. Az omnipotens főbíró úr még ellenjelöltet sem enged állítani. Itt, mint hírlík, tökéletesen következetes maradt a jegyző úr drahóci működéséhez, de erről még hallgatunk. — És megjegyzendő, olyan helyre küldik, ahol még két év előtt oly botrányos közállapotok voltak

A „NYITRAMEGYEI SZEMLE“ TÁRCÁJA.

Római emlékeimből.

Rómában vagyunk, a „mont'orion“, vagyis az arany hegyen. A világ legrégebbi városa, a városok királynője terül el lábaink előtt, akár csak valami kincsekkel teljes teli bolt. A harmadfél mérföldnyire terjedő háztengert számtalan kupolájával és tornyával kedvesen öleli át félkörben a szelid hegyláncolat. A déli verőfényes égboltozat kékes fénykörrel veszi körül, míg a város közvetlen közelében a zöld, álmódzó campagna rónaság terül el, s a távol hegyek ráma-képen foglalják az egészet be. Olyan ez a látvány, mint valami élénk színezetű festmény, melynek oly csodás a ráma, oly csodaszép a hátere, hogy az ember mindjárt nem tudja, mit csodáljon inkább: a képet-e, a rámat-e?

Gyönyörű fogatok robognak közbe fel és le a kigyózó uton; emitt egy csapat fiú, amott tarka ruhás kispapok jönnek fel a hegyre sétálni. Közük láthatni a propaganda piros-öves növendékeit — egyik-másik közölök tán vérét fogja egykor ontani vad népek közt a sz. hitért. — Egy másik csoportban jönnek a nazarenus kollegium

előkelő növendékei fekete keztyűsen, fekete salon ruhában; amott franciskanusok, karmeliták, idegenek s olaszok tarka vegyületben.

Az élet e zajából egy kicsinke, csendes templomba kísérennek, kedves olvasóim. Sz. Pantaleon templomába, melynek főoltára alatt egyszerű korporsóban nyugszik Kalazanti sz. József. A tőszomszéd házban mutatják manap is azt a szobát, hol a gyermekeket oktatta, melynek padlóját gyakran maga kezével söpörgette s a legalacsonyabb szolgai munkát alázatosan végezte. Ez a csodálatra méltó sz. férfiú, ki egész nap munkával törtemarta magát, sok éven át csaknem minden éjjel elzarándokolt Róma hét fő-templomába. Hogy ez mit jelent, az ember csak akkor érti meg, ha tudja, hogy e templomok látogatása gyalog csaknem egy napba kerül.

És közel sz. Pantaleonhoz van a „chiesa nuova“, az új szentegyház. Az oratorianus-szerzet anyaháza ez, s építője Neri sz. Fülöp, ott nyugszik egy oldalkápolnában az oltár alatt. Ragyogó márvány tündöklék a falakon, szelid mécs-láng világa reszket előtte, s mindig akadnak jámbor lelkek, akik ott térdelnek az ő kedves sz. Fülöpök előtt, akit közönségesen Róma apostolának, csak a „mi szentünknek“ hívják.

Ez a kedves, szeretetreméltó szent is a kö-

zül a sok közül való, akik számtalanszor tették meg a hét templomba a bucsújárás. Asszonyok, férfiak, gyermekek követték őt ez utjában; imádkoztak és énekeltek, s a mindig jókedvű sz. Fülöp mint jó gyermekekkel, úgy bánt az őt nagy számban követőkkel.

Rómának e hét fő-temploma közül most csak kettőről emlékezem, és pedig a boldogságos Szűz legnagyobb templomáról, meg a sz. Lőrinc vértanuéról.

A „santa Maria maggicre“, mint az olaszok mondják, elragadó látványt nyújt az Esquilin dombján. Róma legkedvesebb, legfeledhetetlenebb pont-jainak egyike. A templom láttára megdöbben a szív, s a kéz önkéntelen nyúl a sz. olvasóhoz, hogy a sz. Szűzet az örvendetes titkok szavaival köszöntse. Fölmegyünk a széles lépcsőzeten, aztán be a márványoszlopok erdejébe, melyek a csupa aranytól és fényes márványtól ragyogó templomot három részre osztják. Letérdelünk a tündérszép főoltár előtt IX. Pius fehérmárvány szobra mellé s a szeplőtlen Szűz e lángoló tisztelő-jének imaival és üdvözlétével egyesítjük a magunk ájtatosságát.

Első sorban a tisztaság erényét kéri a maga s övéi számára az ember a Szűzanyától, a ki szeplőtlen volt, mint a frissen hullott hó. Érde-

renden, hogy a bécsi lapok is hasábkon alkottak velök.

Lám a szolgabíró nem az igazság, hanem csak a magán bosszu érzete bírta rá arra, hogy visszafelé, igazságtalanságok földarabolására. S ha ez a két ember össze nem veszik, ha kölcsönösen meg nem mondják egymásnak az igazat, ugy a póstyéni állapotok mai napig is rothadtak volna tovább. Ha egy-egy bátrabb ember felszólal is nyilvánosan, az „csak néppárti izgatás”.

A főbírónak vagy nincs tudomása a történetekről, vagy pedig van.

Ha nincs, akkor ez az ismert nyitramegyei hivatali buzgóság, mely ily gyönyörű ellenőrizetre képes; bizton várjuk, hogy a hivatalnok méltó kitüntetés nem is fog elmaradni Bánffy regiméje alatt. Hozzászoktunk már az ilyenekhez Nyitra, Stomfa, Csaca, Várna stb. eseményei után. Ha pedig tudta a történeteket a főbíró, s e közben még zsirosabb helyekre iparkodott huroolni védenéit, az ítéletet az olvasóra bízom.

A főbíró akarata törvény a kerületben. Láttuk ezt többek között — Pöstyénen kívül — a dráhóci s kosztolányi jegyzőválasztásnál is. Jaj annak a jegyzőnek, ki esetleg akarata ellenére választatnék, azt ő kinézné a kerületből, mondták a hivatalos személyek. Érzik ezt a basáskodást más egyének is. A kerületi orvos panaszkodik: úgy kell táncolnom, a mint ő füttyül; még korteskednem is kell, ha mindjárt meggyőződés ellenére is, mert hát a kenyerem!

Hátha még látta volna a főispán ő méltósága, mily túlbuzgóságot fejtett ki az ő hűséges szolgálója a választások előtti és alatti időben, — holott a hivatalos buzgóság rendes körülmények mellett nagyon is távol van az érdemes főbíró urtól. Most természetesen éber szemmel fogunk figyelni, hogy mily új oldalról lesz szerencsénk tanulmányozhatni a főbíró urat szerencsétlen rokon-védence leplezésénél. Ennek sorsa fölött, mint hírlík, sötét felhők kezdenek tornyosulni.

Fajdalommal kell tapasztalunk, hogy

kiség, testi vágyak metelyezték meg korunkat s forrasai igen sok boldogtalanságnak. A zarándok kérve kéri a kisdéd Jézust, hogy ártatlan tisztaságban tartsa meg rokonai s ismerősei gyermekeit; kérve kéri a sz. Szűzet is, ki a kígyó fején taposott, szerezzon állhatatosságot a testi vágyak elleni harcban neki s másoknak, főleg pedig az egyház mindennemű szolgálóinak.

Az ájtatosság elvégzése után nézzünk körül a templomban. Az az arany, mely a mennyezetről leragyo, az első arany, melyet Kolumbusz Kristóf hajói hoztak először Amerikából. A főoltár alatt egy porphírmédencében nyugosznak a hagyomány szerint sz. János senator és felesége, a templom alapítói. Házasságuk gyermektelen volt s egyszer jelet kértek a boldogságos Szűztől arra nézve, hogy mérhetetlen vagyonukat mire használhatnák legjobban?

Erre még azon éjjel megjelent mindkettejüknek s ugyancsak Liberius pápának is az Isten anyja, s kijelentette, hogy őt tegyék meg örökösüknek s azon a helyen, melyet hótól földve találnak majd, neki templomot építsenek. Történt vala pedig mindez augusztus hava egyik izzó napja után való éjjel, s az Esquilin domb egy részét másnap reggel vakító fehérsegű hó fődte, melybe a pápa le is rajzolta a templom alapját,

eme telhetetlen önző hatalom a legjobb egyéneket is kivetkőzteti az ő jellemükből, meggyőződésükből. „Vagy szolgálod érdekeinket, vagy oldalba rúgunk” ez a jelszó és a szegény hivatalnok kénytelen a saját meggyőződését szegre akasztani.

Nem is kell messze mennünk, mindjárt itt a vidéki jegyzői karban oly jellemes, szolid emberekre akadunk, s midőn az egyiket kérdeztem, össze tudja-e egyeztetni a mai érdekepolitikát a saját egyéni meggyőződésével: „Mit tegyek, kenyér nélkül maradok rögön, ha csak látszatát is adom az ellenkezésnek, pedig a családomat szeretem” — hangzott a megindult válasz. Elfogadható mentség; szegény nem tehet róla. — Egy másik iskolatársam, figyelmeztetvén őt előbbi vallásos érzületére, elveire, szegény szomoruan csak annyit mondott: „Nem tehetek másképp.” — Ismerek olyat is, a ki erős, mondhatni véres száju 48-as, s értesülvén szertein korteskedéséről, szemébe vágom az ő kétszínűségét, mire ő azt feleli: „Ja uram, más az én meggyőződése, más az elvem.” stb. — Így lett a mi új jegyzőnk is valóban új ember, a hatalmi politikának hűséges szolgálója. Kiténő kortes minden néven nevezendő választásoknál, mert hát Bánffy és a póstyéni főbíró ur úgy akarja.

F. hó 21-én volt Nagy-Kosztolányban pótlólag új megyebizottsági tagok választása, mert az előbbi választás határozottan az ellenzék győzelmével végződött. Hogyan tűrhették ezt a vármegyei kormány!

A mi új jegyzőnk ez alkalommal kitűnően vált be a gyönyörűséges falánksz keretébe. Felszólítására a szomszédos izraelita nagybérlő az összes szekereit (vagy 20-at) rendelkezésére bocsátja, ezekre azután felpakolják a koronánként megvásárolt, s amúgy is ingatag dráhóci népet, s ő maga pedig a fiatal bérlővel lóháton, felpántlikázva, trombitaszóval vezeti a baromi sereget a veszedelemben, a liberálisok biztos diadalára! — És most mégis rövid idő alatt mennyire fordult a kocka!

melyet a jámbor házaspár aztan fel is épített. A kriptában van eitemetve szent Lukács. Annak a nagy tiszteletnek, mely e templom iránt a hívek szívében él, nem kis oka az, hogy itt van kristály edényben — a hagyomány szerint — a „betlehemi jászol” fája, melyben Krisztus urunk pólyákba takargatva feküdt; aztán meg, hogy itt van a boldogságos Szűznek sz. Lukács evangelista kezétől festett képe azon oldalkápolnák egyikében, melyek a legszebbek, legragyogóbbak közé tartoznak egész Rómában. A főoltártól jobbra esőben van V. Pius pápának emléke és holtteste. Megrázó pillanat volt, mikor egy római ismerősünk felnyitotta az üveg koporsót, melyben ott feküdt a sz. pápa összeszáradt arcával s jellemzetes fehér szakállával. Szemközt vele van egy hatalmas fehér-márvány siremlék, amely V. Sixtus pápa dicsőségét hirdeti. Mint gyermek sertéseket őrzött Montaltóban, mint aggastyán hercegeknek s az egész világ nepeinek parancsolta.

Fájó szívvel vesz az ember búcsút e szép templomtól s még egy tekintetet vetve az előtte álló obeliszkre, mely 3000 év előtt Egyiptomban állt, most meg a boldogságos Szűz szeplőtelen fogantatását dicsőíti, utunkat a vasut menten vesszük, s kimegyünk a város kapuján át a „San Lorenzo fuori le mura” templomába.

Te szerencsétlen agyonzaklatott nép, meddig fogsz már vakoskodni; mikor eszmélsz, mikor jajdulsz föl már ez érdekepolitika terhe alatt, mikor rázod le a súlyos igat?

A politika tespedő világában, hol ma az eszmények: haza, szabadság, közjólét, becsület helyett kenyeret kergetnek, az a saját szerű fordulat állott be, hogy a kormány feje, Bánffy Dezső már nemcsak erőszakosnak, de a Blaskovics-féle levél országházban való kicsinyes felhasználásával igen közönséges embernek mutatta be magát. S ebben legfőképpen az az ártalmas, hogy az ilyen fej lassan a maga, hogy is mondjuk, műveletlen gondolkodását a nagy többségre is rányomja s így nagyban hozzá fog járulni ahhoz, hogy az emberek a karakter dolgában teljesen elromoljanak. Hogy milyen hatással van az ilyen embernek a példája a többiekre, abból láthattuk, hogy a 280 kormánypárti képviselőből egy se találkozott, aki azt a levél-manipulációt tisztességtelennek találta volna, mindannyian Horánszky rosszaló indítványa ellen szavaztak. Bánffy ur nevelésű ember, bár is s ily közönséges, parasztes a gondolkodása. Egy rengeteg pártnak a feje felhasznál oly levelet, melyet Blaskovics két év előtt, mint nem pártember, mint nem képviselőjelölt ír egy másik emberhez. Akinek akkora hatalom van kezében, mint Bánffyának, mire való annak ilyen kicsinyes eszköz? Eppen ilyen volt eljárása a főrendiházban Zichy Nádorral szemben, egyszerűen nem gentlemannos. Aztán ezen eset alkalmából a levél közvetítésénél kikerültünk ismét szerepelni? Zsidókat és zsidókat. Zsidó találja meg a levelet, egy másik zsidó fut vele a miniszteriumba. Mikor lesz már ebből a népből, az alattomos, haszonleső, árulkodó népből magassabb eszmék rájárára formált nép? Mikor emelkedik ki már eszköz-szerepéből emberi önállóságra? Minden hatalom felhasználhatja, csak fizessen. — Azt gondoljuk, hogy Bánffy a történetek után a végsőt járja, mert ha már magyar miniszterelnök buta is lehet, legalább annyit lehet tőle megkívánni, hogy férfi legyen, férfias viselkedéssel.

Még mindig beszéd tárgya a Komlóssy-féle országházi botrány. A néppárt ellen való nyílt fellépése nem azért botrányos, mert ellene beszélt a néppártnak, mert utóljára is ha ez meggyőződésből eredett volna, egyszerűen tudomásul kellene venni, mert minden meggyőződés, eltekintve attól, hogy helyes-e, téves-e, tiszteletreméltó, ha őszinte. De azért botrányos, mert fellépésénél nem lehetett eltekinteni attól, hogy ki beszélt és hogyan beszélt. Egy igen görbe pályát végzett ember beszélt Komlóssyban, ki már minden volt, minden színt változtatott. Mondják, hogy egykor Verbón egészen a pánszláv lutheránusok szája ize szerinti szerepet játszott, volt rabiátus antiszemita, volt ellenzéki, volt pártonkívüli,

A San Lorenzo felé haladva sötét, magasra nyúló ciprusok árulják el a temető közelségét. Itt a Campo Verano, Rómának temetőkertje. Valóságos kert ez, telve hivalkodó fényvel és pazar gazdagsággal. Az a rész, ahol a gazdagok fekszenek, pompás márványszobrok csarnokához hasonlít.

Nem tehetek róla, engem ez a része meghatott ugyan, de fel az égbe nem igen emelt; mert a halálnak sokféle ábrázolását nézve a sir-emlékeken, szememet békóba verte a művészet, a szobrok szépsége annyira, hogy lelkelem megfélekezett minden másról. Mi másképp hat reám a falu egyszerű temetője! Nincs itt semmi, ami a lélek szárnyalását megakassza. A hány sirhalom, annyi gondolat, mely változik az alatta nyugvók élete szerint: ahány sirhalom, annyi fakeszt, mely int, buzdít, hogy e sirhalom alatt nyugvók mind fel fognak e jelben támadni, amely hívogat, hogy az alatta nyugvót ajánljuk annak óltalmába, ki e kereszten meghalt.

Tán ép e miatt fogódott el a szívem annyira, mikor a szt. Lőrinc temetője csarnokán végig mentünk.

Egy egyszerű fehér márvány kereszt előtt két előkelően öltözött fiatal leány térdelt s hangosan imádkozták az olvasót: az egyik előmondta,

Stomfán már Szalavszky választotta a zsidókkal, tehát kormánypárti szemita lett legujabban és a multkori fellépésében csak a vak nem látta, hogy egyszerűen mint a kormány eszköze tromful volt kijátszva a néppárt megbélyegzésére. Miért? Bizonyára nem ingyen, de valamely szép remény fejében. Ő azt már megszokta, a körülmények úgy alakultak körülötte, hogy jól kezdett falatozni és evés közben nagyon megnőtt az étvágya. Egyszerű lélektani folyamat, hogy az egykor kicsapott, majd újból fölvetett klerikusból ha lesz valami, ha ügyessége reményein felül hirtelen uborka-fára juttatja, hát bizony az szörnyen vágyakozó lesz. Komlóssy mint fiatal ember idő előtt kanonok lett abban a nagy egyházmegyében, hol annyi a megőregedett, érdemes férfiú. Az események kutatói úgy vették észre, hogy a jó primás ő eminenciájánál Wekerle miniszterelnök eskö-zölte volna ki ezt, tehát Komlóssy részéről bizonyos politikai fordulat, önfeláldozás lehetett a tényreál összekötve. Ami oly bizonyos, mint a hogy a liberálisok semmit se adnak, semmit se tesznek ingyen. Fiatal ember és kanonok! Hogy mit jelent ez, mutatta Komlóssy, kinek különben sem erénye a szerénység, mutatta a stomfai korteskedésnél, hol a nép elvakítására infuláját és keresztjét mutogatta, hogy nagyot gondoljanak róla. Száz forintot teszünk egy ellen, hogy a multkori képviselőházi fellépése is a püspökség utáni vágyakozással volt összekötve. Hát ezért botrányos a fellépése, mert minden hibát, mit ő már elkövetett, a nemzetiségekkel való paktálást, a béke zavarását, a néppártra fogta. Ki hihetné, hogy Komlóssyból akkor a meggyőződés beszélt? Egyebiránt az ő gyászos szereplése csak egy tünet a magyar egyház testén, melyben ő nem első, nem utolsó, s nem is áll egyedül. Az egyházi vagyon s egyházunk helyzete, hogy a miniszter kezében vagyunk, addig míg ez a helyzet meg nem változik, mindig fog nevelni ilyen stréberek, s fogja csufitani az egyház szeplőtelen arcát. A nagy egyházi vagyon, melynek oly felséges céljai vannak, így vált — az idő s az állam-egyházi viszonyok fejlődése folytán — egyházunk s benne az igaz erény, az igaz vallásosság meg-rontójává.

Gróf Forgách Károly és társai.

Azt mondták a földm. miniszterhez intézett alaptalan panaszukban ezek az urak, — köztük péld. Markhot Gyula, Csillaghy György, dr. Lakits István, dr. Thuróczy Károly, Mercader

a másik folytatta, s közbe sűrűn gurultak végig arcukon könnyeik. Féloldalt a sarkokra esett tekintetem s rajta arany betűkkel egy nő nevet olvastam. Bizonyára édes anyjuk volt!

Még egy emlék. Mintha csak most is látnám. Fehér márványból faragott karosszékre hátra dőlve nyugodtan ül egy igen szép fiatal asszony; szeme lecsukódva, keze mozdulatlan fekszik a térdeit elfödő takarón; kis fia kapaszkodik fel hozzá ölébe s türelmetlenül kapkod a kéz, a mozdulatlan kéz után, a mely meg se moccan többé, mert hisz meghalt. Ezt jelzi a háta mögött álló s arcát tenyerébe rejtő fiatal férfi.

Egy másik emlékem, a viszontlátás tün. Két angyali fiacskája volt az édes anyának. Az egyik négy, a másik hat éves. De az ő házába is beszólt az irgalmatlan halál, s előbb a kisebbet, aztán a nagyobbát fojtotta meg.

A síremléken az a jelenet látható, mikor a nagyobbik rá talál öcsésére a menyországban. A kis jószág belefáradt a játékba s egy rózsabokor tövébe dült pihenni. Ekkor jön az öregebbik s képzelhető öröme, mikor e nagy ismeretlen országban reáakad elveszített, megsiratott öcsésikére.

A temetőnek az a része, hol a szegények alusszák hosszú álmukat, sokkal nagyobb, mint a másik. Hisz szegény is sokkal több van a vilá-

Ede, Baeskady Károly, Grosz Hugó, Sinkovich Károly, Kozmovszky Ödön, Szirányi György, Szirányi Géza, Szulyovszky Dezső — a nyitramegyei gazdasági egyesület mostani vezetőiről, hogy: „a hatalom gyakorlására még nem érett, — komoly munkára teljesen alkalmatlan, — ismeretlen kéjmámorban derengő érdekcsoport — melyről el nem képzelhető, hogy a józan ész szavára hallgasson”.

1897. január 16-án, a nyitramegyei gazdasági egyesület jelenlegi vezetői egy oly közmívelődési ünnepet rendeztek itt Nyitrán, a megyének s az egyesületnek székhelyén, mely fölkelte az ország egész művelt magyar gazdaközösségének figyelmét, s a melynek sikere egyúttal azon kérdés kockáját volt jobbra vagy úresre döntendő, vajjon az a híres, és sajnos, unottan sok tekintetben országiszerte hírhedt Nyitra, mely annyira szereti kikürtölni, fitogtatni, hogy ő északnyugati Magyarországon a magyarság gócpontja, a magyar kultúra védőbástyája és tüzhelye, csakugyan megállja-e helyét a tettek mezején is?

Tudta mindenki, tudta az egész ország, hogy ifj. gróf Széchenyi Imre előadást fog tartani a bimetalizmusról, melynek több mint egy évtized óta nemcsak egyik legkészsültebb, legtájékozottabb ismerője, hanem egyszersmind leglelkesebb híve és tanainak legbuzgóbb hirdetője, terjesztője.

Epen így tudta mindenki, hogy Rubinek Gyula, az O. M. G. E. országosan ismert, tekintélyes szakavatott titkára, a kisbirtok kérdéséről fog értekezni.

Tudja mindenki azt is, hogy ez a két kitűnő szakférfi, politikai meggyőződésére nézve a szabadelvű pártnak híve. És hogy ott is számottevő emberek, bizonyítja azon tény, hogy a kormány a mult ugynevezett választásoknál őket képviselői mandátummal kinalta meg.

Mindezen tények két föltevésre jogosítottak föl:

Az egyik, hogy úgy a két fölolvás, mint a központból velök ide fíradott, szintén országos jó hírnevű szakférfiak fogadtatásánál Nyitra város értelmisége, azon hírek megfelelően fog a magyar vendégszeretnek eleget tenni, melyet az országtól oly követelően igényelni szokott.

A másik, hogy mindenki fölhasználja a jó alkalmat, az annyira az egész világ művelt köreiből napirenden levő két tárgy fölőli fölolvást meghallgatni.

És mit tapasztaltunk? Mit tapasztaltak azok, akiket gróf Forgách K. és társai, komoly munkára s a józan ész meghallgatására képteleneknek ócsárolni merészelték? Ott voltunk a komoly munkások józan ész-tanácsait meghallgatni, meg-

gon! Néma csendben, disztelen egyszerűségben terül el; kicsi kereszték bujkálnak a zöldes fűben. Meghatva megy az ember rajta végig a temető melletti templomba.

Csendes, ép mintegy imádkozásra teremtett hely ez. A kriptában ott nyugszik a szeretetreméltó vértanu teste; látni még a követ, melyen a vasrostély állott, a szent vérenek nyomaival.

Sz. Lőrinc Valerián császár idejében a római egyház diakonusa volt. Midőn II. Sixtus pápát a poroszlók elfogták s halálra hurcolták, ez uton diakonusa, sz. Lőrinc találkozott vele, aki égve a martíromság utáni vágytól, így szólította meg: — „Hova mész atyám, fiad nélkül; hova sz. pap, szolgád nélkül? Mért mutatod be diakonosod nélkül ezt az áldozatot?” — „Ne búsulj, fiam — felelt a pápa — néhány nap mulva utánam jössz majd. Nekünk, öregeknek, rövid és könnyű harc jut osztályrészül; read, ki még ifju és erős vagy, keményebb bajvívás vár. Készülj hát, s ami magán vagyond, vagy a hívek adományából van nálad, oszd szét a szegények közt.”

A sz. Péter téren van az a kicsi templomocská, hova Lőrinc Róma szegényeit összegyűjté s köztük az egyház kincseit, melyeket tőle a pogány bíró követelt, kiosztotta. Az említett Mária templomtól pedig nem messze van az a hely,

szivlelnei, ellenben ők, a kikre pedig úgy a komoly munka, mint a józan észnek tanácsai bizony annyira ráférnének, — távollétükkel tündököltek!

Nekünk ez egvénileg ugyan csöppet sem volt alkalmatlan, kellemetlen. A terem zsufoolásig volt tömve oly hálás közönséggel, melynek sokkal több érzéke van a magyar gazdasági válság gyógy-eszközei iránt, mint a mostani szabadelvű felfuvalkodott strébereknek. Hanem azért mégis úgy hisszük, hogy azok az urak, a kik úgy politikai, mint társadalmi téren vezérszerepelni tetszelegnek, saját roslelkőségüket alcazták le ezen valóban közérdekű ügytől való elhuzódásuk által.

És ha Szilassy Zoltán, az O. M. G. E.-nek ugyancsak nemrég Ferenc Jozsef lovagrendjével kitüntetett másodtitkára, a banketten mondott tószájában a nyitramegyei gazdasági egyesületet, az összes vidéki gazdasági egyesületekből álló magas tölgyfának díszes koronájaképen ünnepelte, ez nekünk rendkívüli elégtételül esett, mert ők ott a központban hivatottabbak is, és elfogulatlanab- bak is megbírálni a gazdasági egyesületek működésének belértékét.

De mondott Szilassy Zoltán ugyanakkor mást is. — Rózsához hasonlította a gazdasági egyesületet, melyet bizonyos bogáneskedvelő állat fel akar falni, de a rózsá tövisei megszurják darabos nyelvét, s a helyett hogy a rózsának ártana, önmagát bünteti meg.

A hasonlat nem hízelgő, nem is szelid, de találó volt, mert a közhangulat élénk derűtléssel helyeselte.

Nem lett volna-e jobb azoknak, a kik oly nagyon irtóznak a gazdasági egyesület politikálásától, hozzánk csatlakozva, velünk együtt tanuskodni az agrárius mozgalmak őszinte fölkarolása mellett?

Vagy talán gf. Forgách K. és társai mindnyájan a merkantilista — nomen est omen — Mercader Edével tartanak, a ki ott a városházi kis teremben egészen szerényen jegyezte meg ifj. gróf Széchenyi Imre bimetaliztikus fejtegetéseire, hogy azok mind haszontalan dolgok, azokat ő — már t. i. Mercader Ede, az országos tekintélyű pénzügyi kapacitás — régen s jobban tudja.

Mi azt hittük, ha távozik Craus István, vele távozik a politikai gonosz szellem legnagyobb tenyészője, de úgy látjuk csalódtunk.

R— —a.

Az ösztöndijokról.

(Cz) A citromot, ha kifacsartuk levét, eldobjuk. A léha férfi, ha sikerrel hazudik az aszszonyoknak, végtére is egyformának gondolja az

ahol sz. Lőrincet rostélyon elevenen megsütötték. Testét egy keresztény nő, Cyriaca, saját birtokán rejté el s a hívők buzgalma fölébe csakhamar szép templomot emelt.

Sz. Lőrinc mintaképe a lelkiatyához való gyermeki ragaszkodásnak, a szegényekről való szeretettel teli gondoskodásnak, s a legnagyobb fájdalmak közepette való rendíthetetlen állhatatosságnak. A fölőttár előtt térdelve, amely alatt egy sírban nyugosznak Róma vértanuja s Jeruzsalem első vértanuja, sz. István, ugyan mi mást kérhetne az ember, mint hogy az Urísten adjon az ő közbenjárására áldást lelkipásztorainknak s gyóntatóinknak, szívünknek a szegények s szorongatottak iránt hathatós részvétet, bátorságot a szenvedésben s betegségben és megnyugvást az Isten akaratában.

Olyan szívhez szóló ennek a régi templomnak a csendje s az a tudat, hogy különféle rangu s rendű szentek valóságos gyülekező helye, hogy az ember egyre fokozódó buzgósággal imádkozik s ha van szegény ismerőse, kinek vállát sanyarúság terhe töri, kire ránehezedik Isten látogató karja, sz. Lőrinc ótalmba ajánlja őt. Sajátságos, de úgy látszik, annak a számos halottnak, akik itt várják a feltámadás angyalának zengő trombitáját, környezetete okozza, hogy eszünkbe jutnak

egész női nemet és megveti. Gúny és megvetés a hiszékenységgel jutalma.

Az őszi szél történt, hogy többedmagammal egy kirándulásról iparkodtam hazafele. Kellemes csevegéssel rövidítettük utunkat. Mint bolygó tüzek tűntek fel messziről a város lámpásai az éj sötétében. A városon kívül egy kocsmá van, mely csak úgy zúgott a nagy zsvajtól. Tele volt bakával és különféle konyhatündérrel, kik zeneszó mellett vigadtak. Hogy megrövidítsük utunkat, a réten átvezető ösvénynek fordultunk. De csakhamar segélykiáltásokat hallunk a közelben. Oda-sietünk és egy véresre vert nőt találunk a zöld pázsiton, alélt állapotban.

Másnap megtudtuk, mi történt?

A szerencsétlen leányzó hitelt adott egy csinos hadúnak és eltartotta őt vacsorával, neha pénzzel is. Magától megvonta, szegény öreg anyját hagyta nyomorogni csak azért, hogy vasárnap elmehessen a zenére és kedvesének fizethessen. Ez egyszer nem volt fizető kedvében, a pangató szeladon pedig oda magyarázta, hogy valószínűleg más számára tartogatja a pénzt. Összebe-szél néhány pajtasával, a kik azután a hazatérő leányba belekötöttek és felholtra verten magára hagyták.

Nem így jártunk-e mi is magyar katolikusok?

Látogatóba jött egy világlátott gavalier. A klakk és frakk, dsisztinguált modora megnyerte tetszésünket és a „Liberalizmus” urfi igen megkedvelte hazánkat. Kezdetben csak politikust láttunk benne; ő igért, amitott és mi elhittük hangzatos frazísait. Megnyitottuk neki szentélyünket, házi barátunkká fogadtuk. Titkunk nem volt előtte, elárultuk neki legbensőbb házi dolgainkat, akár a falusi ember a zsidó koresmárosnak. Lestük kívánságait, hogy azonnal teljesítsük azokat. Ház-tartásunkban különféle beruházás vált szükségessé, nem sok ügyet vetettünk rá. Hogy csak egyet említsek, ha az egész egyházi vagyont magunk „kölsönösen” biztosítottuk volna: mekkora tartaléktöke állna rendelkezésünkre! Telnek abból kongruára, iskolákra és egyéb. Most a liberális biztosító társaságok osztozkodnak rajta. Magunktól megvontuk és adtuk a kedves gavaliernek. Gyermeküknek megnyitottuk iskoláinkat; ruhával, élelemmel, mindennel elláttuk, még gazdag ösztöndíjakban is részesítettük őket. Nagy részük nekünk köszönheti, hogy kiképezte magát. Es most?

A dedelgetett kedves megcsalt, feldúlta házi békénket s tetejébe kigúnyol. Gyermekük, kiket nagyrészt magunk neveltünk, segítenek apjuknak és a haládatlanság könyörtelenségével rugdossák jötelevőjüket. Így kell nekünk, mért voltunk oly ügyefogyottak!

De még nem veszett el minden, csak akar-nak okólni a kegyetlen lelekén; csak akar-nak felhasználni amaz eszközt, melyek ma még rendelkezésünkre állanak!

Volt e nemzetnek mindig és van ma is egy tekintélyes töredeke, mely a nemzet erényeit képviseli. Ha hallgat, tár is sokáig; valahányszor eljöttek a nagy veszélyek és komoly megpróbá-

elkötözött rokonaink, jóbarátaink s jötelevőink, főleg pedig azok, kiknek adosai vagyunk, adosai azért, mert a tisztítóhelyen kénytelenek meg szenvedni. S végül, kérhetnénk-e szebb, jobb erényt, mint azt, hogy a jó Isten oltsa szívünkbe a bocsánat és engesztelődés szellemét mindazok iránt, kik tán minket megbántottak, vagy akik iránt szívünkben ellenszenv és neheztlenség lakozik. Ez a kedves templom, melyet 23 keleti gránit oszlop három hajóra oszt, hasonlít a pannonalmi templomhoz: van egy emelkedettebb része s ez alatt a katakomba, melyben látható IX. Pius pápa egyszerű sírja sz. Lőrinc és sz. István közös koporsójával szemben. Megtiltotta, hogy neki semmiféle szemeleket ne készítsenek; tetemét azért egyszerű sírkő borítja, de a hívők találekony szeretete nem tagadhatja meg magától azt az örömet, hogy legalább a kápolna falait ne díszítse, mihez a világ minden egyházmegyéje, szerzetrendje s egyes jámbor katolikus családok hozzájárulnak, kiknek neve s cimere a falon olvasható.

Még egy „Miatyánk” sz.-Lőrinc tiszteletére, még egy fohász a szegény halottakért, még egy utolsó tekintet a régi szent-helyen s az ember bucsút vesz tőle, hogy a szeliden fájó érzés, mely itt kelt szívében, mindannyiszor felüljön, vala-

matások napjai, a nemzetnek ez önzetlen része mindig jóvá tette azt, a mit a hatalom önző kezelői vétkeztek. Szodomának megkegyelmezett volna az Úr, ha benne tíz igaz találtatik vala. Magyarországon pedig — Istennek hála — van még több igaz és becsületes szív, elég arra, hogy, ha egyesülnek és kitartanak, megmentsék a nemzet súlydó hajóját a végveszélytől. Ezeket kell egyesítenünk, és aki rászorul, anyagi támogatásban is részesítenünk és nem a liberalizmus gyermekeit s unokáit.

Nem állítom, hogy igaza volt II. Károly angol királynak, a ki azt tartotta, hogy minden ember megvásárolható, csak az árban van a különbség. De a liberalizmus ezt az elvet vallja és követi. Apponyi grófnak igaza van. Ha nem lettek volna papok, kiket egy infula, vagy stallum reménye levez a lábukról; ha nem lennének világiak, egyesek és testületek, kiket anyagi érdek köt a liberalizmus szekeréhez; akkor az a szerencsés szalonbetyár, a liberalizmus nem okozhatott volna annyi kárt nemzetünkben. Achilles, ki szentől-szembe győzhetetlen volt, a monda szerint, sebezhető volt hátulról a sarkán. A liberalizmus épen ezt az achilles-sarkat keresi mindenkinél, az emberek gyöngeségeire számít és ezek révén uralkodik.

Mi nem küzdhetünk ellene ily fegyverekkel, de némi előnyököt megtagadhatunk tőle.

Kezünkben van még a sok katolikus ösztöndíj, melyeknek tőkét a nagynevű alapítók önmegtagadás árán gyűjtötték együvé, de nem azért, hogy elősegítsék az egyház ellenségeinek szellemi kiképzését, hanem „in Dei et Ecclesiae gloriam!” A szorongattatás, az ellenség harcmodora parancsolja, hogy ne akárci kapja azt. Kivánni kellene, hogy a folyamodónak szülei igazolják, miszerint nem csupán a keresztvívvel való akarattal érintkezés folytán „katolikusok”, hanem tényleg azok az életben. Mutassák ki, hogy vasár- és ünnepnap szent misét hallgatnak és legalább husvét táján a szentségekhez járulnak! Vagy ezt ne lehetne kívánni? Miért ne? Miért ne lehetne és kellene egy katolikus ösztöndíj folyamadótól megkivánni, hogy katolikus voltát igazolja?! Hát a liberalizmus ad-e csak egy fabatkát is annak, a ki vele nem tart? És nem kutatja-e még azt is, vajjon a rokonok miként érznek?

Levelezés.

Galgóc, 1897. jan. hó 26-án.

Tisztelt Szerkesztő ur!

Talán érdekelné fogja t. lapjának olvasó közönségét, ha megírom, hogy nálunk Galgócon, a mi vidéki csendes egyhangú életünket a mult héten két esemény élenkítette föl. Az egyik, hogy itt járt a Bánfytól kikunyorált Piacsek-Schlaehtha consortiumtól kitarúcsyozott galgócú mandátum birtokosa dr. Rudnyánszky Béla, s néhány napig itt vizített. A vizittelésből természetesen kijutott mérvadó zsidó polgártársainknak is, kiknek táncmulatságán az ő kedves képviselőjük sorba táu-

hanyszor e templom eszébe jut; hogy az a szeliden fájó érzés a régi magyar ének szavaiban törjön ki:

„Nem győzők feléd tekinteni.”

S ha nekem sikerült kedves olvasóim szívében megpendíteni egy hűrt, azt a hűrt, melynek rezgése vele rezeg annak a sz. városnak egy szent öregje, a szentséges atya iránt érzett fiúi szeretetemmel, gyermekü odaadó tiszteletemmel; akkor a jó Isten bőségesen megjutalmazta e sorokra fordított fáradságomat; mert olyanná tett, milyen az őszi szél, mely felkapja a lepergő szemet, s viszi, viszi messzire, más vidékre, ahol tavasz kikeltével zendül, hajt, s virágot fakaszt, oly virágot, hogy a ki látja, annak a szive, annak a lelke öröme derül.

D. Jándi György.

Sziporka.

Csipős válasz. Tanár: (a szigorlóhoz, a ki nem tud kérdésére válaszolni): Nagy Sándor mikor annyi idős volt, mint ön, már meghódította a világot!

A szigorló: Igaz, tanár ur, de őt Aristoteles tanította.

coltatta a tisztelt jebuzeákat, s rajta csak Skublies Józsi tett tul, ez a félszidó, a ki az ő nagy mamelukságával nem éppen szaporítja keresztény földesuraink tekintélyét, melyet boldogult apja Skublies János nagyon tudott megóvni, s ezért igazán a szónak nemes értelmében köztiszteletben is állott. Közbeesett a nagy-kosztolányi bizottmányi tagválasztás, melynél dr. Rudnyánszky és Piacsek Ede lettek a győztesek, s így méltó volt ezen győzelmet a galgócú casinóban 4 napi mulatozással ünnepleni, a mi valóban aligha tartozik a honatyai kötelességek közé, ha csak Bánffy nem adott ki ilyenforma regulát is.

A galgócú szabadelvű matadorok szelében dicsekesznek, hogy mégis csak különb kerület, mint a tapolcsányi, mert dr. Rudnyánszky Béla ur, az ő 4 évi tapolcsányi képviselősege alatt egyszer sem tisztelte meg a tapolcsányi zsidó-bált az ő becses megjelenésével és a zsidó dámákat, az ő táncával, egyszer sem vizitelték őket végig, egyszer sem tartózkodott (rectius tarokkozott) Tapolcsányban 4 napig!

A másik esemény reánk nézve örvedetesebb. Összegyűltek ugyanis főtiszr. Brucker Ágost ügybuzgó laugleleku plebánusoknál a kerület ellenzéki férfiai közül számosan, s megbeszéltek a megyei ellenzék mozgalmát, teendőit. Lélek-megnyugtató volt tapasztalunk, hogy minél erőszakosabb a hatalmon levő párt, annál többet mutatkozik nálunk az összetartás, mely majd az ellenzék szervezkedésénél tettekben fog nyilvánulni!

Ide is elhatott b. lapjának mult számában közölt pöstyéni kölesönös kidobatasok hire, de de nálunk már a háttérben hangzik a régi jelszó „keresd az asszonyt!”

Nemesak a pöstyéni, hanem az egész vidéki jegyzők meg vannak ijedve, mert hallották, hogy Markhót Gyula főjegyző személyesen teljesítette Pöstyében a vizsgálatot, és oly erélyesnek mutatkozott et in modo et in re, hogy komoly következményekre vannak elkészülve!

S a nagyközönség valóban hálas lesz ezen lapok t. szerkesztőségének, mert általában azt hisszük, hogy ha ezen lapok a leplet azokról a pöstyéni iszapos közigazgatási állapotokról le nem rántották volna, more patrio csendben elsimították volna a megyeházi matadorok ezt az ázsiai állapotot is (Ivánka Oszkárnak erre más kifejezésre van!) úgy, mint sok más!

Feszülten várjuk mi lesz a Koronhály-Rákóczy-Kardhordó kidobatasi botránynak a bün. tetése, meg a remediauma!?

Molitor.

Ujdonságok.

Kinevezés. Barsi Alajos bazini kir. járásbíró-sági végrehajtó ugyanazon minőségben Ersekújvárra, dr. Zsambokréthy Tivadar kassai ítélő-táblához berendelt bírósági jegyző, a szolnai Taborszky Károly pozsonyi ítélő-táblához berendelt bírósági aljegyző pedig a szenici járásbíró-sághoz albiróvá nevezetett ki.

Uj anyakönyvvezetők. Czeglédy Ferenc szentmihályuri anyakönyvvezetőnek, Szteszkal Frigyes Nagy-Ceténybe, Török Dezső Komjáthra, Brucker Gyula Tavarnokra helyettes anyakönyvvezetőkké nevezettek ki. — Bartalos Ferenc korosi segédjegyző és helyettes anyakönyvvezető pedig állásáról lemondott.

Gyümölcsoltó Boldog-asszony napján. febr. 2-án a székesegyházban az egyházi szertartást a püspök ur ő mlga 1/2 9-kor fogja végezni.

Nyitramegye közíg. bizottsága február hó 9-en ülést tart.

Gyűjtés Vörösmarty szobrára. Lapunk előző számában közölt felhívás nem maradt eredménytelen; a nagy magyar költő, a „Szózat” költőjének állítandó szobrára adakoztak: Vagner József prépost-kanonok 10 frt, dr. Pulmann János Csápor 2 frt, Szmda Kálmán 1 frt, dr. Tóth János 5 frt, Huszár István 2 frt. Főösszeg 30 frt.

Adomány. Bende Imre nyitrai püspök ur ő mlga a nyitrai kath. betegsegélyző egyletnek 25 frtot adományozott, mely kegyes adományaért mély köszönetet mond az elnökség.

Kérelem a nyitrai egyházmegye főt. papságához. Miután a budapesti központi oltáregyesület, általam ez ideig viselt egyházmegyei hatóság engedelmével, dr. Franciscy Lajos nagyobb papnevelő-intézeti hittanár és lelkiigazgató ur magára vállalta, tisztelettel kérem az egyházmegyei főt. lelkes urakat, hogy ezentül

minden oltráregyleti ügyben hozzá forduljanak. Nyitrán, 1897. január 30-án. *Kondor István*, szentszéki jegyző.

Dr. Mihalovics Ede, nyitrai papnöveldei tanár fényes kitüntetést nyert a budapesti tud. egyetemen. „A kegyuri jog rendezéséről Magyarországon” egy pályatételt tűzött ki a hittani kar, melyre két pályamunka érkezett be. A bírálók szabályszerűleg elbírálván a beérkezett két munkát, a jutalmat egyhangulag a „Qui sentit commodum” jelíggel ellátott pályázatnak ítéltek oda, s felbontván a jelíggel levelet, abban dr. Mihalovics Ede theol. tanár neve volt olvasható. A pályadíj a Horváth-féle alapítványból 800 forint. A szerző a munkát azonban egy év alatt kinyomatni tartozik. Szívünk melyéből üdvözöljük fiatal barátunkat — ki lapunk megalapításánál féltéve velünk ette a szerkesztés kemény kenyerét. Az ő kitüntetése a papnövelde s az egyházmegye öröme is, annál is inkább, mert ezt a pályadíjat, mióta fenáll, még Nyitra-egyházmegyéből soha senki sem nyerte el.

Halálozás. *Bacsó Ferenc* jómódu nyitrai polgár, megye-bizottsági tag, városi képviselő, f. évi január hó 24-én, életének 64-ik évében hosszú szenvedés következtében Bécsben, hol gyógyulást keresett, elhunyt. Holttestét Nyitrára szállították s nagy részvét mellett helyezték el örök nyugalomra. Béke poraira! — *Kohn Dávid*, a nyitrai izraelita hitközség volt elnöke, s több itteni pénzintézet igazgatósági tagja f. hó 29-én életének 75. évében Nyitrán elhunyt.

A helybeli kath. legényegylet f. hó 31-én táncal egybekötött színelőadást rendez. Színe kerül: *Szigeti József* „Csizmadia mint kísértet” című 3 felvonásos színműve. E derék egyet már több hasonló színművel bírkózott meg, s így erős a reményünk, hogy ezen darab is jól fog sikerülni, hisz úgy a nő, mint férfi szereplők régi kipróbált és a közönség által is előnyösen ismert erők. Az előadás jótékony célú. Kezdeté este 7 $\frac{1}{2}$ órakor. — Ugyanaznap délután 4 órakor a legényegylet helyiségében egy másik kis ünnepély leendő, a melyen át fogják adni *Jancsó Károly* helybeli iparossegédnek és a legényegylet buzgó tagjának a millenárius kiállításra jó munkáért nyert III. osztályú kitüntetési díjat — egy díszokmányt. Az ünnepélyt az ipartestület és a legényegylet közösen rendezik. Mindkét ünnepélyre az ipartestület és a k. legényegylet t. előjáróit, tagjait és jóakaróit tisztelettel meghívja a rendezőség. A derék és szorgalmas ifjú iparos megérdemli, hogy minél számosabban legyenek tanúi e kitüntetés folytán élvezendő örömeinek.

A nyitrai zenekedvelők egylete legközelebb megtartandja alakuló közgyűlését: ezt megelőzőleg és pedig f. é. január hó 31-én rendezi 1-ső zeneestélyt *Artmann* tanár zene-termében, melyre az egyleti tagok külön belépti jeggyel fognak meghívást. Ohajtjuk remélni, hogy az új egyletnek ezen tűzpróbája, a műértő közönség teljes meglepedését fogja kiérdemelni.

Végre egy örvendetes esemény! *Majláth Gusztáv* gróf erdélyi püspökké való kinevezését adjuk a hivatalos lap szombati számából. Hét év óta az egyházpolitikai tudásokban ez az egyetlen örvendetes mozzanat, melyet feljegyezhetünk. A fiatal főurat úgy szellemi tehetségei, mint példás élete, minden igényekről lemondani látszó fellépése úgy kvalifikálják a püspöki székre, mint senki mást. Már növendékársai között a bécsi Pázmáneumban nem annyira grófi rangja, mint inkább szerénysége, jó szíve és kiváló talentumai által tűnt ki. Ez a szellem követte őt az esztergomi papnöveldebe, hol jótékonyasága dus családi vagyona mellett nem ismert határt. Mint komáromi plébános-helyettes pedig úgy finom modorával, mint önzetlen áldozatkészséggel imponálni tudott az ottani elmérgesedett viszonyok között még az ellenfélnek is. Mi a komáromi állapotokat az ottani liberális sajtó szócsovéiból ismerjük csupán, melyek minden katolikus intézményt, mozgalmat ócsárolnak ugyan, de *Majláth* gróf személye annyira lebilincselte őket, hogy mindig tisztelettel emlékeztek meg róla. Üdvözöljük Erdély új főpásztorát azon okból is, mert hisszük, hogy e kinevezés által a püspöki kar testületébe új, friss, fiatal vért

beosztanak, mely életileg fog hatni a zsidóbadóban levő testre. S meg vagyunk győződve róla, hogy *Majláth* gróf megjelenése — kiből Schopper püspök katolikus szelleme éledt újra — a püspöki konferenciákon fiatal kora dacára is csakhamar érezhető lesz; mert nekünk magyarországi katolikusoknak nem az egyházi vagyon, hanem az egyházi élet fentartására kell elsősorban törekednünk. S ez okból kétszeres örömmel üdvözöljük nemcsak őt, hanem az egész erdélyi egyházmegyét s oly irányu működésére — *mint a milyen eddig volt* — Isten bőséges áldását kívánjuk szívünk legmélyéből. A kinevezési kézirat különben így hangzik:

Vallás- és közoktatásügyi magyar miniszterem előterjesztésére *gróf Majláth Gusztáv* esztergom-főegyházmegyei áldozárt és komáromi plébános-helyettes *Lónhart Ferenc* erdélyi róm. kath. püspök mellé segédpüspökké, utódlási joggal kinevezem és utasítom nevezett miniszteremet, hogy az e részben szükséges további intézkedéseket haladéktalanul megtegye. Kelt Bécsben, 1897. évi január hó 28-án. *Ferenc József* s. k. *Dr. Vlascics Gyula* s. k.

A nyitrai megyei szini választmány f. hó 29-én ülést tartott s foglalkozott a Deák Peter szinigazgató társulatával. A társulat ellen többen azt a kifogást emelték, hogy csupán operettek ad elő, míg komoly irányu dráma, színmű stb. darabokhoz társulata nincsen jól összeválogatva. Ez okból a választmány azt az ajánlatot tette Deák igazgatónak, hogy jövőre minden héten legalább kétszer vendégszereplés útján egészítse ki két férfi, illetőleg nő-tag által társulatát, ellenkező esetben nemcsak a segélyt elvesik, hanem kilátása lehet arra, hogy a színházat is megvonják tőle.

Uj! legujabb! Azaz, hogy nem is olyan nagyon új, mert a gyakorlatban — sajnos — itt-ott találkozunk már a törvények „ilyen” magyarázatával; csak az a cinikus nyíltság új, mely egy újdonsült főszolgabíró magyarázta a mi nap a törvényt a hozzáfordult földnépének. Egy községről van szó, a melynek lakói, úgy 95% számban sehogy sem tudják megemészteni a falu bíráját. Hát hiszen, ha egy községi bírónak egyedül érdeme az, hogy mindenben következetesen ellentétbe helyezni magát saját községével, papjával, polgártásaival; ha meg olyan „szabadelvű” volna is — nem lehet csodálkozni azon, hogy szabadulni igyekeznek tőle első sorban azok, akiknek nyakára nőtt. Az ilyen portentumok most a „szabadelvűség” révén, egyes szolgabíró urak böles véleménye szerint nélkülözhetetlenek kezdenek válni a közigazgatásban. E napokban történt, hogy egy ilyen község lakói ügyvédek fordultak tanácsért — mi módon szabadulhatnának bírójuktól, a kit jegyző, szolgabíró, vmegye, szóval mindenki protegál, csak a faluban nincs egy jó ember, az ügyvéd egyéb tanácsot nem adhatott, mint azt: ha van alkalmas egyén a faluban, a ki a községi törvény által előírt kellekekkel bír — pályázzon a bírói állásra és szavazzanak rá. Miután ilyen van akármennyi mindjárt ott megiratták a pályázati kérvényét s küldött-ségileg mentek vele a „nagyságos” főszolgabíró urhoz. Itt előadva kérelmüket, rövid uton kapták meg a végzést — a salomoni ítéletet. „*Magok ebbe ne avatkozzanak, a község tetszése szerint válasszon magának helyettes vagy albíró, esküdtéket, abban én akadályozni nem fogom, de a bírói majd én választom!*... s a kérvényt visszaadta. Mi a községi törvény idevágó szakaszait másképp ismerjük, de maga a község is tudatában van autonóm jogainak s azért epenséggel nem csodálkozunk azon, hogy a dolgot nem szándékozik az itélkező főbírónak kedvéért, abban hagyni. Különben ez ügyre még visszatérünk, addig neveket nem említünk.

Aranyeső Nyitra megyében. A közgazdasági érdekből teljesített erdősítések szép jutalmat hoztak Nyitra megyének; az elsőrendű első nagy jutalmat, azaz 1000 frankot aranyban *Brezova* község 76 kat. hold kopár területének sikeres beerdősítéseért kapta. — Az elsőrendű második elismerő jutalmat, 400 frankot aranyban pedig Nyitra városa kapta 15 kat. hold kopár területének sikeres beerdősítéseért.

Elűszott komp. A póstyéni néppárti nagygyűlés idejéből nevezetes póstyéni kompot a följárókkal együtt a jégzajlás elvitte. A közlekedés 4—5 napra megszűnt.

Előmunkálati engedély. *Rakovszky Ferenc* es. és kir. kamarás, nyitra-novaki lakosnak a nagybélis-privigyei h. é. vasút Privigye állomásától *Brezán, Nedozer, Német-Próna, Jassonovo, Budis, Tót-Próna* és *Lászlófalva* község-k irányában a m. kir. államvasutak Znyó-Váralja megálló helyig vezetendő gőzmozdonyu h. é. vasútvonalra a magyar keresk. miniszter az előmunkálati engedélyt egy évre megadta.

A nagytapolesányi kath. kör 1897. február hó 28-án a „*Korona Szálló*” nagytermében zártkörű táncvigalmat rendez. Belépti-díj: személyjegy 1 frt, családjegye 2 frt. Felülfizetések köszönettel fogadtatnak és hirtapilag nyugtáztatnak. Kezdeté este 8 órakor. — A tiszta jövedelem a kath. iskola és kath. kör céljaira fordíttatik.

Nyugdíjazott 48-as honvédek. *Gyuricsky János* nagyfalusi lakos és *Vagyina Lőrinc* tótmegyeri lakos mint volt 1848—49-iki honvédek egyenkint évi 36 frttal részesítettek a nyugdíjalapból.

Vizbe fult. *Brogyán* községben folyó hó 24-én este a *Korcsmáros* helyiségében táncmulatság volt, a honnan *Kozák István* gazda részegen távozott el. A nagy sötétségben az ottani patak keskeny hidjáról lebukott és a vízbe fult.

Érdekes dolgok Komlóssy úr életéből. Vágvölgyéből írják lapunknak a következőket: A „*Národnie Novini*” jan. 26. számában érdekes leleplezéseket közöl *Komlóssy* úrról egy uri ember a verbói választó kerületből: „Elsőben azzal mer hetvenkedni *Komlóssy* úr, hogy ő antiszemita meggyőződésével nem házalt. De bizony házaltál, barátom, hanem a kanonok és apát nem emlékszik többé vissza a 600 forintos nagy-szombati professorra. Akkor történt, midőn első fellépted előtt *Verbón*, hozzám is jöttél, s benyúlva zsebedbe, kihúztad családi értéktárgyaidat: két fülbevalót, 3 arany gyűrűt, 1 karperecet, s néhány régi ezüst huzsát (talán keresztcszűlőid ajándéka) s siránkozó hangon keseregteél: „Testvérek! segítsetek rajtam, ez az én egész vagyonom! Omnia mea!” Azután mellét verve fennen hangoztatta: „Ő az egyházat és katolikus vallást védi”. Egész másképp viselkedél *Kosztolnán* és *Krajuán*. *Kosztolnán* a legbefolyásosabb embert — evangélikust — úgy vélted megverni, midőn szigorú hallgatás pecsétje alatt, azt mondat nekí, hogy a választás után rögtön *lutheránussá* léssz. *Krajuán* házaltál *Istóczyval* is. Midőn kath. paptestvéreid jöttek hozzád tisztelegni, alig hogy eszrevetted őket, bosszankodva sügtad fulembe: „Ha kath. papot kell látnom, inkább látom az ördögöt!”

Szász Károly és a polgári házasság. Följegyezni való dolog történt a napokban a budapesti kálvin-templomban. *Beothy László* hírlapíró elvette *Blaháné* leányát *Soldos Sárít*. Az anyakönyvvezetőtől jöttek templomba esküdni, az eskető maga a „püspök”, *Szász Károly* volt. Mikor a menyasszony így kezdte az eskümintát: „En *Beothy Lászlóné*, esküszöm az élő Istenre... a „püspök” megállította: „Még nem, majd csak lesz. A leánynevet kérem?” — Persze ez különösnek látszott a környezetnek, hogy maga a püspök nem ismeri el feleségnek azt, kit már a polgári hivatalnok összeadott. De úgy történt. A kálvinista nem ismeri el házának a polgári kötetét, éppen úgy, mint a katolikusok. Csakhogy ebben az esetben az a megjegyzendő, hogy *Szász* megszavazta a polgári házasságot, sőt eklézsiájában hangulatot is csinált mellette. Most meg a szemforgató úr, kinek egyházi gazdálkodását is éppen tegnapelőtt alaposan leleplezte a „*Hazánk*”, ellenmondott magának. Vajjon be fogja-e őt a kir. ügyész perelni a törvény elleni lázításért? Ha katolikus volna, megtenné vele bizonyosan. Különben ez az a *Szász Károly*, ki annak idején maga sokat elkeresztelt és mégis legjobban lármázott a kath. elkeresztelések miatt. Egészen modern ember.

A becsület jutalma. Az egyik ruhámat, melyet már nem viselhettem, mert valami hiba esett benne, odaadtam egy kufárnak, hogy adja el — beszélte *Ibn Kharif* barátainak, a kik figyelemmel hallgatták őt. — Emberem még az nap este elhozta a pénzt — sokkal többet, mint a menyit vártam. Megkérdeztem tőle, figyelmeztette-e a vevőt, hogy a ruha hibás. A kufár ravaszul mosolyogva nemmel felelt. Összeszidtam a csalárd eljárásáért és azonnal elindultam, hogy felkeressem a vevőt, mert visszaakartam neki adni a pénzt. A mikor végre hosszú fáradozás után megtaláltam a lakását, azt mondták övéi, hogy pár órával ezelőtt egy karavánnal *Mekkába* ment. *Lóra* ültem és a zarándokokat másnap reggel utolértem. Így szóltam hozzá:

— A ruha, melyet tegnap megvettem és a mely azelőtt az enyém volt, egy helyen be van szakítva. Te nem vetted észre. Add vissza nekem, én visszaadom a pénzedet.

A zarándok mosolygott és így felelt:

— Meg van még a pénz?

Megmutattam neki az aranyakat.

— Hát csak tartsd meg, én meg tartom a ruhát, mert ilyen nagy becsület nem maradhat jutalmazatlanul.

Igy beszelt Ibn Kharif és barátai tapsoltak neki. Ibn Kharif azonban szomorúan szolt tovább:

— A mikor az aranyokon vásárolni akartam, kevésbé mult és a börtönbe kerültem volna. Mert a pénz — hamis volt.

A bolondság vége. A bolondságnak hamar vége szokott szakadni. Az annyi port fölvert Rigó Jancsi cigány és a Belgiumból vele megszökött Chimay hercegnő bolondsága is a közönséges bolondságok vége felé közeledik. A szerelmes pár kedden Milanóban tartózkodott, majd Genuába utazott. Mint most onnét telegrafálják, a két fél között heves jelenetek folytak le, melynek kikacagására az egész fogadó személyzete összegyülekezett. Chimay hercegnő a szcena után Monte Carlóba utazott, magára hagyván Jancsiját. Visszatér-e vajjon hozzá ez az asszony — ezen téri fejet a cigány. Mert bizony Monte Carlóból csak a legritkább esetekben szokás oda visszatérni, a honnét elindult az ember.

Színház.

A mult hét szombatján „A három Kázmér” bohózat nagy közönség előtt igen gyöngye előadásával került színre. A hiányos előadást nemcsak az rontotta meg, hogy Deákné Gizella szerepét Ellen Bockot Siposs Gizella vette át, hanem az is, hogy Gergely Gizella (Margit) rekedtsége miatt nem érvényesíthette hangját. Rendszeresen működő, jól betanult társulatnak mindig készen kell arra lennie, hogy egyik-másik főszemély akadályoztatása esetén ne gyöngye segédzsinésszel helyettesítse azt, hanem az ily alkalomra való már tanult más jó darabban álljon elő.

Az e heti előadások színvonala a mult hetekéhez képest valamivel emelkedett, amennyiben a „Durand és Durand” kitűnő bohózat, „A hortobágyi virtus” gyöngye meséjű népszimű és a „Kis herceg” meg „Az eleven ördög” operettek jobb előadásban kerültek színre. A közönség azonban vasárnap óta észrevehetően meggyérült. Iparodjék színtársulatunk jó darabokat s jó előadásban adni s úgy a közönség pártolása ellen bizonyára nem lesz kifogása. Ha jó darabokat ad jó előadással, akkor kisebb rendű művészek vendégszereltesítésére sem lesz szükség, legfeljebb azt fogja közönségünk szívesen venni, ha egy vagy két nagyobb művészt is láthat színpadán.

A mi a társulat ugynevezett családí ügyeit illeti, a melyekről furcsábbknál furcsább hírek szárnyalnak, azokat amennyiben káros hatással vannak az egyes tagok működő képességére és a társulat jóhírnevét rontják, az intendans urak igyekezhetnek az igazgató közbenjöttével rendezni.

Pénteken „Brankovics György” tragédia került színre teljesen kielégítő előadásban, csekély számú közönség előtt. Brankovicsot Német János igen jól alakította, kitöréseiben fokozatos pathosozsal; helyes játékaért többször a lámpák elé hívta a lelkes közönség. M. Till Róza, Mara szerepében hasonló játékkal gyönyörködtetett. Sajnáljuk, hogy oly ritkán van szerencsénk a színpadon látni a társulat e hasznavehető derék tagját. Arkosi Vilmos (II. Amurath), Gyárfás Ödön (Geró) és Zoltán Ilon (István) osztottak az előbbiekkal az est sikereiben. Balogh István a cselszövő Cselebbittel is megneveztette a közönséget, komikumot vegyítve oda, a hová az nem volt való.

Közgazdaság.

Felterjesztés a miniszterhez. A nyitramegyei gazdasági egyesület fölterjesztést intéz a földművelésügyi miniszterhez az iránt, miszerint már most — mielőtt még bevezették volna a szükséges lépéseket a németországi agráriusoknak állatkivitelünk teljes eltávolítását követelő akciójával szemben. Fölterjesztésében azt kívánja az egyesület, hogy diplomáciai úton fejezze ki tiltakozását a miniszter, azon minden alapot nélkülöző s állategészségügyi rendszertünk Európá-

szerte kompromittáló hamis vád ellenében, miszerint állategészségügyi okok teszik szükségessé a német agráriusok követelését. Intézkedést kér az egyesület arra nézve is, hogy akkor, midőn a német agráriusok kérelme a birodalmi gyűlésen tárgyalatni fog, állategészségügyünk ellenében várható alaptalan vádak kellő visszautasításban részesüljenek s hogy a szövetséges állam mandatóriusai tartsák kötelességüknek a legszigorubb kritikát is kiálló állami állategészségügyi rendszertünknek a maga valóságában bemutatni, nehogy a legből kapott vádak hitelre találva más államoknak is ürügyül szolgálhassanak állatkivitelünk megrontására. Hogy pedig a németországi állami közegek teljesen informálhassák céljuk elérése miatt állategészségügyünkbe kapaszkodó német agráriusokat, a külügyminiszter útján szólítsa föl a miniszter a német kormányt, hogy küldje szakközvegeit nyomban Magyarországra s győződjék meg a legszigorubb vizsgálat útján meghurcolt és diffamált állategészségügyi állapotainkról, mert a magyar állam el nem tűrheti azt, hogy a hazai mezőgazdasági érdekeket nagymérvben károsító, rossz célzatú, hamis hírek terjesztésének rólunk akkor, midőn mi állategészségügyi egyezményeinkből kifolyó kötelezettségeinknek — a hízalók és tenyésztők zaklatásától sem riadva vissza, mindenben megfelelni iparkodunk. Miután azonban osztrák szomszédaink gyakran erővel keresik az okot, melynek alapján állategészségügyünket rossz hirbe hozhatják s állatainkat tartományaikból kitilthatják s ezen tilalmi rendeletekkel állategészségügyünket más államok előtt gyanússá teszik, arra is kéri az egyesület a minisztert, miszerint az Ausztriával való kiegyezés megkötésénél oda törekedjék, hogy a külföldiek ezen folytonos alarmirozása s állategészségügyünknek naponként való kompromittálása többé meg ne történhessenek. Az egyesület végül biztosítja a minisztert, hogy a legnagyobb erélyvel fogja ez irányú törekvéseit támogatni.

A II-ik agrárius felolvasás Nyitran február hó 25-én d. e. 11 órakor fog megtartani. Előadókul fölkértek gróf Zselénszky Róbert és Bernáth István. Ezen felolvasáshoz ez uton is meghívja a gazdaközönséget a nyitramegyei gazdasági egyesület.

Lötényésztés. Nyitravármegye területén f. hó 28-án Nyitra-Baján az 1897. évben létesített fedezettető-állomások Durmoun altábornagy elnöke alatt a következő állami ménék lettek nagy érdeklő közönség jelenlétében kiosztva. A ló neve után zárjelben tett szám a fedezettető díjat jelenti. **Nyitra-Baján:** Pluto fontesca (4 frt), Arad (2 frt), Szerző (5 frt). **Chinorán:** Bokréta (4 frt), Jussuf (2 frt), Lang (3 frt). **Érsékújvár:** Rasina (4 frt), Szt. Julien (4 frt), Dombóvár (4 frt), Nonius (2 frt), Gidrán Nonius (3 frt). **Farkasd:** Ropera (2 frt), Kardosrét (3 frt), Vihar (2 frt). **Felső-Attrak:** Lieber Kerl (5 frt), Tartós Nonius (2 frt). **Kis-Várad:** Balsam (3 frt), Borsod (3 frt). **Magyar-Sóók:** Ó-Baján (2 frt), Kenyél Gidrán (2 frt), Roletior Nonus (3 frt), Nonius (4 frt), Furioso (3 frt). **Miava:** Confidence (2 frt), Nonus (2 frt). **Negyed:** Futó (2 frt), Zarif (2 frt), Pasztor (4 frt). **Egerszeg:** Nonius (3 frt), Betyár (2 frt). **Pöstyén:** Pipes (2 frt), Majestosa (2 frt). **Sopornya:** Touladour (2 frt), Achmet (2 frt). **Nyitra:** Shagya (2 frt), Kazár (3 frt), Köhčilán (2 frt), Vermes (5 frt), Ozora (2 frt), Nyegle (4 frt), Nonius 4 (3 frt). **Privigye:** Ozora (2 frt), Zarif (2 frt), Majestosa (2 frt), Cimer Gidrán (3 frt). **Tardoskéd:** Pluto fontesca (2 frt), Temes (3 frt), Szt. György (3 frt). **Szenic:** Pluto (2 frt), Felső-Zsuk (3 frt), Boulanger (3 frt), Nonius (3 frt), Gyula (3 frt), Majestosa (2 frt), Mátra (3 frt), Favory (2 frt), Furioso (3 frt). **Ürmény:** Milon (4 frt), Nonius (3 frt). **Vág-Vese:** Reservist (4 frt), Bourouel (3 frt). **Mocsonok:** Bátor (3 frt), Nonius (3 frt)

Irodalom.

Kath. olvasóinknak. Közeledvén március hava, mely sz. Józsefnek az isteni kegyelem e hathatós kieszközölőnek tiszteletére van szentelve, figyelmébe ajánljuk a „Márciusi Ipolyák. Imák és elmékedések sz. József tiszteletére” című imakönyvet, melyet Meszlényi Gyula, szatmári püspök kívánságára Szentgyörgyi Jordán Károly dr. pápa ő szentsége t. káplánya, szaniszlói plebános, több jeles szerző nyomán állított egybe. Vegyék igénybe mindazok, akik szent Józsefet különösen tisztelik vagy tisztelni óhajtják. Vegyék igénybe, akiknek szükségük van sz. József oltalmára és biznak az ő hathatós pártfo-

gásában. Vegyék igénybe, akiket bu vagy fájdalom gyötör, akik gyógyulást keresnek test-lelki betegségeikből. Vegyék igénybe, akik irgalomra akarnak bérni az Urat önmaguk, családjuk, szegény hazánk iránt; akik epedve óhajtják az egyház bekejét, Krisztus földi országának diadalát. Az imakönyv ára aranyozott keresszettel ellátott csinos vászonkötésben 1 frt — (Sacerdotibus e. e. 3. s.) Megrendelhető szerzőnél Szatmáron (Szatmár-megye.)

CSARNOK.

Bimetallizmus és a termények árhanyatlása.

Irta: gr. Széchenyi Imre.

IV. Van-e elég arany?

A „gold and silver commission” (12 tagu bizottság, melyet az angol királyné nevezett ki e kérdés tanulmányozására) ezelőtt 5 évvel a világ arany mennyiségét 1600 millió, a világ ezüstmennyiségét 2000 millió font sterlingre becsülte.

Ha már most elképzeljük magunknak, hogy 23 évvel ezelőtt azok a nemes fémrezervák, a melyeket a világ összes államai és bankjai mind együtt birtak, ezen arany plus ezüst készletekből voltak meríthetők, vagyis több mint kétszer-akko a ércmennyiség állott rendelkezésükre mint ma, mert az ezüst épp oly értékmérőt képezett, mint egy 15 és félszer kisebb arany, akkor nem lehet tagadni, hogy ma kevesebb a törvényes fizetési eszköz, mint volt azelőtt. De ne felejtjük azt sem, hogy ugyanazon idő alatt az évente produkált áruk az egész világon óriási módon szaporodnak. Előállott tehát egy aránytalanság a produkált áruk és a fizetési eszközök között, a melynél fogva természetes, hogy ma több árut kell ugyanazon pénzért adni, mint azelőtt, vagyis *olcsóbb lett az áru, drágább a pénz.*

De hogy még világosabban megértsük egymást; ki akarok itt mindjárt térni azon ellenvetésekre, melyeket a fentebbiekkel szemben már sejdítek.

Ha az ezüst csakugyan annyira elérteketlenedett, miért fogadják el akkor még most is nálunk az ezüstforintot 100 kr.-ba, a német márkát és tallert aranyértékben?

Hát nem is azért, mintha annak belső értéke a fém tartalmánál való értéke felelne meg annak, amiért ma a forgalomban elfogadják, hanem azért, mert a törvény úgy rendelte, hogy ez ennyi és ennyi aranyértékben elfogadtassék.

Hát a papír, az mire való? Nem-e lehet abból az államnak annyi pénzt csinálni, a mennyit csak akar?

Lehetni lehet. A kérdés csak az, hogy adnak-e érte valamit! T. i. a bankónak az értéke miben áll? Abban-e egyedül, hogy reá írjuk, hogy: „Mindazon fizetéseknél, melyek nem ércpénzben teljesítendők, teljes értékében elfogadtatik”? Ugye bár nem. Hanem abban, hogy az ígéretet be is tartják. Vagyis a bankó csak akkor éri meg azt, amit reá nyomtattak, ha bármikor a nevének megfelelő ércpénzmennyiséget megkaphatom érte!

Mihelyt fel nem váltják a bankómat ércpénzben, elvesztem bizalmamat és nem fogadom el teljes értékében.

Vagyis, hogy ennek ki ne legyen az állam téve, nem szabad neki több bankót csinálni, mint a melynek egy bizonyos százalék ércpénz szolgál fedezetül, a mely — mint mondani szokás — fundálva van.

Ebből az következik, hogy a papír tehát nem arra való, hogy tetszés szerinti mennyiséggel megszaporsítsam a pénzt. Az csak többé-kevésbé „utalvány” képez, a mely az ércpénzt csak képviseli s pedig kell, hogy annak mennyiségével egy bizonyos arányban álljon. Vagyis, ha kevesebb az ércfedezet, akkor a reá szóló utal-

ványának is kevesebbnek kell lennie, ha csak nem a szoliditás rovására. Minél csekélyebb a bankok ércrezervája a kibocsátott papírmennyiséghez képest, annál nagyobb azok ársése egy pénzügyi krízis kitörésénél.

Láttuk azonban, hogy ma már Európában az ezüst nem pénz, hanem nagybárra csak kényeztetési eszköz, tehát a bankoknak is csak aranyban érdemes rezervát tartani, valamint az államoknak is csak aranyban érdemes hadi kincset (Kriegsschatz-ot) felhalmozni.

Hozzájárul ehhez még az is, hogy éppen a nagy bankok, valamint az államok mindinkább tudatára ébredvén annak, hogy mily gyér az arany, azt az ezüst letiltása által mindinkább emelkedő kereset elől argusi szemekkel őrzik, azt jól elzárván, hogy csak valahogy forgalomba ne jusson, mert félnek, hogy azt egyhamar vissza nem tudják szerezni!

Ezek után természetes, hogy arany nem sok fog kurráns forgalomba jönni, hanem ellenkezőleg, a hol és amiképpen csak lehetséges, a legkülönbözőbb más fizetési eszközök képeben fog megjelenni. De legyen annak neve akár bankó, utalvány vagy cheque, ezüst, réz vagy nikli, mégis csak az egyedüli aranyat képviselik és azért annak realizálható mennyiségével egy bizonyos arányban kell hogy álljanak.

De ha a demonetizált ezüst folytán kevés a fizetési eszköz, keresni kell több aranyat, azt mondják. Keresnek is, sőt az „Economist“ egyik 1895-iki száma ki is mutatja, hogy ma 50%-kal nagyobb az aranytermelés, mint volt az 50-es években. De mi ez mind a szükséglethez képest! Távollról sem képes azt a veszteséget pótolni, a melyet a detronizált ezüst által vesztett a fizetési eszközök quantitása. Mert vegyük csak a legutolsó évek aranytermelésének átlagát, mely körülbelül 30 millió font sterling évente. Tegyük fel, hogy 40-re vinnék a termelést, ez a 10 millió többlet sem nagyobb, mint a már meglévő 1600 millió fontnak 0.6%-a! Egy csepp a tengerben!

Tehát az, hogy az újabb aranyleletek Transvaal, Ausztrália és Amerika valami megemlítettéről változtatást idéznek elő az arany szükségletében, arra remény alig mutatkozik.

Tény az, hogy kivált az európai államokban és az északamerikai egyesületekben, sokkal nagyobb az aranyigény, mint a készlet és hogy ez által az aranykészlet folyton azon veszélynek van kitéve, hogy az egyik a másiktól elviszi.

Utóbbi országból csak 1895-ben 114.6 millió dollárral több ment ki, mint a mennyi oda ugyanazon idő alatt bevitett: míg az évi termelést csak cirka 50 millió dollárra becsülik, noha az elmúlt évben állítólag itt is 22 millió márkával többet adtak az aranybányák.

Eppen ezért ott is napról-napra szaporodik az ezüstpartolók száma, a kik azonban szerencsénkre ma még két pártra szakadnak:

1. Az internacionális bimetalisták, a kiknek pártján Cleveland elnök is áll, a kik egyet akarnak az európai bimetalistákkal, t. i. egy nemzetközileg megállapított relációt arany és ezüst közt. Aztán

2. nemzeti bimetalisták vagy „Silvermen“, a hova kivált az ezüstbányák érdekeltjei tartoznak. Ezek a Monroe doktrint a valutakérdésre alkalmazva, azt óhajtják, hogy az Egyesült-Államok a saját szakállukra térjenek át a bimetalizmusra, megreszkizvén azt, hogy összes aranyuk kiszivárogo. De ugy okoskodnak: bánjuk is mi, mit tesz a többi állam, s azt is, hogy majdan devalváló valutánk folytán agiók kamatot fizetünk európai hitelezőinknek. Többet nyerünk általa, mint a mit veszünk, mert ma Európa kiviteli cikkeinket előszeretettel reánk zudítja, miután tőlünk aranyat kapnak cserébe, míg azután csak ezüstöt adnának, a mi által ők versenyképtelenek lennének, valamint már azokká lesznek Ázsiában és

Délamerikában; másrészt pedig mi exportpremiát élveznénk, miután akkor az olesó ezüstbe fizetők termelési költségeinket, az Európába szállított cikkeinkért meg, mégis aranypénzt kapnánk!

Ez utóbbi pártnak győzelme volna a kegyelemfőfős Európa összes termelésére.

De ebből láthatjuk, hogy mindenekelőtt nem áll az, mintha az amerikai ezüstbányatulajdonosok az internacionális bimetalistákkal egyetérteneek; továbbá azt is, hogy minden odamutat, hogy az arany lábú országok szükségletéhez képest nincs elég arany és ennek folytán nincs elég fizetési eszköz a produkált áruk mennyiségéhez képest.

V. Ily viszonyok fordultak-e már elő és mire tanít a történelem?

Már Görögország felvirágzása is összeesik azon időkkel, a midőn a perzsa háború után Ázsiából a nemes fémek Görögországba özönlöttek.

A Solon-féle törvényhozás, a melyet már az iskolában bölcs intézkedésként tanultunk ismerni, azon törekedett, hogy a pénzláb belértékét alább szállítsa.

Alison angol történész „History of Europe“ című munkájában a római uralom hanyatlását legnagyobb részt a spanyol és görög bányák elapadásának tulajdonítja. S még Goetschen volt angol pénzügyminiszter 1878-ban Párisban tartott beszédében is megemlékezik ezen verzióról, bár ugymond: nem eléggé jártas a római történelemben, hogy ezen állításnak helyességét föl bírálhassa.

Hazánk mivelődésének kezdete, Sz. István kora, összeesik a selmeci és körmöci bányák megnyitásával.

A X. és XIII. század nemes érceit nagybárra a Rajna és Harz vidék hegységei, Magyar- és Erdélyország szolgáltatják egész Európának és kétségkívül ezen fizetési összegek szaporodása vetette meg ugyanazon vidékek városainak ipari- és kereskedelmi fellendülését is. De legjobban feltűnik az ércpénz szaporodásának hatása Amerika felfedezése folytán Európába érkező ezüst által, a mely az aruickek araiban egész forradalmat idézett elő. Érdekes adatokat találunk e tekintetben Latimer angol püspöknek a IV. Edward király előtt mondott szent beszédeiben a XVI. század feleiben, a melyben többi közt elpanaszolja, hogy a földbirtokosok nagyon felcsigázták a földért, „mert a mely földért 1487-ben 5 font sterling 6 schillinget fizettek, most 14 fontot és 2 schilling bért követelnek“. A jó emberek nem gondoltak arra, hogy akkor kezdett szivárogni az első ezüst az ujonnan felfedezett világrész bányáiból (Amerika). Egyszerre több lett a pénz, tehát több lehetett, sőt kellett minden áruért adni. Épp úgy mint most mi sem vesszük észre annak ellenkezőjét s az okokat máshol keressük!

1500-ban egy pulyka csak 3 pénzegységért volt kapható, 7 évvel később már 15-be került. A buza hektója, a mely 1569-ben 2 1/2 gramm ezüstöt ért, 20 évvel később 9 3/4-ért volt csak kapható.

A midőn a mai századunk első harmadrésében a spanyol gyarmatok forradalma az ezüst kivitelét Amerikából megakadályozta, az egész európai produkció nagy krízisen ment keresztül.

Midőn később a gyarmatok függetlenekké lettek, a tengerentuli ércek megint bejöhettek. Európa ipara is új virágzásnak indult. De bár a gőz már akkor fel volt fedezve, még addig csodákat nem mivelhetett, mig nem 1850-ben az arany egyszerre három világrészből nem özönlött be hozzánk.

Nem egy újabb történelmi kutató 1848-iki forradalom egyik főokát is a fizetési eszközök elégtelenségeinek tulajdonítja. 1809—1840 közt ugyanis a termények árai csaknem akkora ha-

nyatlásnak voltak kitéve, mint manapság. A pénz mind ritkábbá lett s értéke 49%-kal felment. 1837-ben írja Sismondi: „egy általános vészkiáltás emelkedik fel a régi világ iparos városáiból s még az új világ piacain is visszhangot kelt“; más helyen: „mintha csak egy torokból panaszkodnának a bérlők és birtokosok, egyaránt mindenféle végpusztulás veszélyéről jajgatnak, hangosan követelnek védvámokat és monopoliomot, kijelentvén, hogy a külföldi versenyyel megküzdeni képtelenek“. Nem emlékeztet ez napjainkra?

Ekkor volt, hogy Sir Robert Peel mindinkább nagybodni látván az alsóbb osztályok nyomorát, ezen segíteni akarván 1843-ban behozta az „incometax“ jövedelmi adót.

De a continensen nem találták meg oly könnyen a biztosító szelepet; 1844-ben a munkabérek kérdése izgatta fel a világot és keserítette el mindinkább a munkás osztályt, míg végre a más irányban is felizgatott kedélyek az 1848-iki forradalom által csináltak maguknak levegőt.

Már most, akár adunk helyet e nézeteknek, a forradalom keletkezését illetőleg, akár nem, minden esetre feltűnő, ha e verziót szembeállítjuk azon tényekkel, hogy míg 1493-tól 1850-ig tehát 357 éven keresztül, a világ aranybányái csak 13 milliárd aranyat adtak, addig 1851-től 1855-ig, tehát 4 év alatt 17 milliárddal gazdagították a világot, úgy hogy 1851-től 1873-ig a világcikkek árai 50%-kal emelkedtek!

Persze e szép időknek 1873. év véget vetett, s nem is térhetnek azok vissza addig, míg az ok, mely ez újabb árhanatlást előidézte, megváltoztatva nem lesz!

A történelem tehát arra tanít, hogy ha a nemes ércet szaporodnak, olesóbbakká lesznek akkor mindig, amit érték cserébe adunk, többet érő lesz, vagyis az aruickek árai emelkednek. Ekkor virágzásnak indul a földművelés, ipar és kereskedelem, fejlődik a kultúra és művészet, apad a nyomor és terjed a jólét.

Mig oly időben, mikor a pénz drágul, a termények ára leszáll, a földhozama apad, az ipar és kereskedelem pang, a állalkozási kedő elnémul, a munkásnép elkedvetlenedik, mert ugyanazon érték megszerzésére többet kell dolgoznia, mint azelőtt; igaz. — hogy a tőkepenzes — az gazdagodik, — mert tőkéje többet ér, kamatja többet hoz, mint azelőtt!

(Folyt. köv.)

Hirdetmény.

A nyitrai püspökségi radosnai kerületben — utolsó vasuti állomás Pöstyén — folyó év tavaszán a következő

fák és csemeték

kerülnek eladásra:

1700 drb.	6 éves iskolázott szelid gesztenye dbja	20 krral.
150	5 " " " " " "	15 "
350	3 " " " " " "	8 "
4000	2 " " " " " "	5 "
6000	3 " " " " " "	6 frt
8300	4 " " " " " "	8 "
11400	3 " " " " " "	5 "
8000	2 " " " " " "	3 "

Radosna, 1897. január 19.

A nyitrai püspökségi uradalom erdészeti hivatala.

Meghívás.

A nyitrai számbokrési takarékpénztár

1897. évi február hó 25-én

illetőleg az alapszabályok 14. §-a értelmében

f. évi március hó 11-én reggeli 10 órakor

saját házában

rendes évi közgyűlését

megtartandja, melyre a t. c. részvényes urak tisztelettel meghívattak.

Tanácskozás tárgyai:

1. A közgyűlési jegyzőkönyv hitelesítésére két részvényes megválasztása.
2. Az igazgatóság- és felügyelő-bizottságnak rendes évi jelentése az 1896-ik évről.
3. Az 1896-ik évi ügyforgalom, valamint mérleg- és vagyon-kimutatása, s az 1896-ik évből nyert tiszta jövedelemnek, az alapszabályok 89. §. értelmében eszközendő felosztása, az osztalék megállapítása és a felmentvény megadása feletti határozathozatal.
4. Az alapszabályok 16., 21., 30. és 34. §§-ai értelmében az intézeti elnök, 7 igazgatósági, 3 felügyelő-bizottsági tagnak megválasztása.
5. Az alapszabályok 17. §-a értelmében netán előterjesztendő indítványok.

Figyelmeztetés.

Az alapszabályok 14. §-a értelmében tisztelettel értesítettnek a t. c. részvényesek, miszerint azok, kik a közgyűlésen szavazati joggal öni akarnak, avagy pedig a tanácskozásba befolyjni óhajtanak, kötelesek részvényeiket, a közgyűlést megelőzőleg 8 nappal, elismervény mellett az intézeti vezérigazgatónál letenni.

Az évi jelentés, valamint az eredeti mérleg, a közgyűlést megelőzőleg 8 napon át az intézet helyiségében, a hivatalos órák alatt a részvényesek által megtekinthető.

Nyitra-Zsámbokréten, 1897. január hó 28-án.

Az igazgatóság.

Hirdetmények

a „Nyitrai Megyei Szemle”
részére jutányosan felvételnek a kiadóhivatalban.

Meghívás.

A Nyitrai Népbank mint részvénytársaság

1897. évi január hó 31-én délelőtti 10 órakor saját 176/I. számú házában

XXVIII. rendes évi közgyűlést

tart, melyre a t. c. részvényesek tisztelettel meghívattak.

Napirend:

1. Az igazgatóság évi jelentése.
2. A felügyelő-bizottság jelentése.
3. A számadások megvizsgálása, a mérleg megállapítása és a nyereség felosztása.
4. Az igazgatóság és a felügyelő-bizottság felmentése.
5. Az igazgatóság indítványai.
6. A 31. §. értelmében benyújtott indítványok tárgyalása.
7. A szavazatszedő és a jegyzőkönyvet hitelesítő bizottság megválasztása.
8. Hat igazgatósági, három felügyelő- és két felügyelő-bizottsági póttag megválasztása.

Figyelmeztetés.

A mérleg és a felügyelő-bizottság jelentése az intézet helyiségében a jogosultak által megtekinthetők.

Alapszabályok kivonata.

6. §. Közgyűlésen való megjelenésre és szavazati joggal csak azon részvényes bír, ki az előző év végével, mint ilyen a részvénykönyvekben beírva volt, és ha ezen részvények a megtartandó közgyűlés előtt elismervény mellett az intézetnél letéteményezve lettek.

Ezen elismervények egyúttal belépti jegyül szolgálnak. 29. §. Közgyűlések alkalmával egyaránt minden részvényesnek egy szavazata van egy részvény után a 6. §. értelmében, mindazonáltal 10 szavazatnál többet egyik egyleti tag sem összpontosíthat magában, akár saját nevében, akár mint megbízott.

Férjek, szülők nem szükségelnek külön meghatalmazást, gyámok azonban kinevezési okmányukat előmutatni tartoznak.

A szavazási meghatalmazásnak városhatóságilag hitelesítettnek kell lennie.

Társulatok és jogi személyek jogosult előjáróik (képviselőik) által gyakorolják.

31. §. Oly tárgyak, melyek a meghívásban nem említettek vagy oly önálló indítványok, melyek legalább 8 nappal a közgyűlés előtt az igazgató-tanácsához írásban kellőleg indokolva be nem adattak, a közgyűlésen nem tárgyalhatók.

Kelt Nyitrán, 1897. évi január hó 11-én.

Kováts József,
igazgató.

Fogfájás

és az odvas fogaktól eredő

szájbúz

ellen a legjobb és legbiztosabb fogóvószer a

Dr. VAJDA-féle SZÁJVIZ és FOGPOR.

Ára 1 korona.

Kapható: Nyitrán Tombor Kornél gyógyszerésznél.

Nyitrai Iparbank mint részvénytársaság.

Meghívás.

Van szerencsénk Nyitrai Iparbank mint részvénytársaság t. részvényeseit a folyó évi február hó 7-én délelőtt 9 órakor az intézet helyiségében tartandó

XIV. rendes közgyűlésre

tisztelettel meghívni.

Napirend:

1. Az igazgatóság és felügyelő-bizottságnak a mérleg előterjesztésével kapcsolatos évi jelentése és a tiszta nyereség hovatfordítása iránti határozat-hozatal.

2. A felmentvény megadása az igazgatóság és felügyelő-bizottság részére.

3. Szavazatszedő és jegyzőkönyv hitelesítő bizottság választása.

4. Négy igazgatósági tagnak megválasztása 3 évre.

5. A felügyelő-bizottság megválasztása egy évre.

Nyitrán, 1897. január 22-én.

Az igazgatóság.

Kivonat az alapszabályokból.

16. §. A szavazati-jog gyakorlására szükséges hogy a részvények az összes le nem járt szelvényekkel együtt a közgyűlést megelőzőleg 3 nappal, az intézet pénztáránál elismervény mellett letétesse, mely elismervény a közgyűlésre való megjelenésre jogosít.

Egy részvény birtoklása a közgyűlésen jogot ad egy szavazatra, azonban senki sem gyakorolhat 10 szavazatnál többet, sem saját nevében, sem mint meghatalmazott.

2-szeres és 3-szoros termékek

csakis mesterségesen szárított

müttrágyával

érhetők el

Hungária müttrágya, kénsav és vegyi ipar részvénytársaság Budapest.

Herényi Gotthard Sándor és Rovara Frigyes művét érdeklődőknek ingyen és bérmentve küldjük meg.